

Activiteitenplan

Ontwikkeling Gosselinkweg

Woold

DCL Hendrx B.V.

Activiteitenplan

Ontwikkeling Gosselinkweg

Woold

Opdrachtgever: DCL Hendrx B.V.

Projectnummer: 3011.05

Datum: 27-01-2022

Projectleider en rapporteur: Jur Metselaar

Autorisatie: Laura Tilleman

Opdrachtnemer: Buro Ontwerp & Omgeving
Velperweg 157
6824 MB Arnhem
Postbus 2033
6802 CA Arnhem
info@ontwerpenomgeving.nl
www.ontwerpenomgeving.nl

1	INLEIDING	3
2	SAMENVATTING	5
2.1	Locatiegegevens	5
2.2	Soort	5
2.3	Ontheffing hazelworm	5
3	PROJECTGEBIED	7
3.1	Beschrijving projectgebied	7
3.2	Geplande werkzaamheden	7
4	METHODE EN ONDERZOEKSRESULTATEN	8
4.1	Methode	8
4.2	Onderzoeksresultaten	9
5	INSTANDHOUDING	10
5.1	Staat van instandhouding	10
5.2	Effecten	10
5.3	Maatregelen	11
6	MAATREGELLEN EN PLANNING	12
6.1	Uitvoering van de werkzaamheden	12
6.2	Maaien projectgebied	12
6.3	Ontoegankelijk maken bouwlocatie	13
6.4	Wegvangen en verplaatsen van exemplaren	15
6.5	Start bouwwerkzaamheden	15
6.6	Realiseren nieuw leefgebied	17
6.7	Logboek	20
6.8	Planning	21
7	WERKPROTOCOL	22
8	WETTELIJK BELANG EN ALTERNATIEVENAFWEGING	23
8.1	Wettelijk belang	23
8.2	Alternatievenafweging	23
9	KWALIFICATIE EN CONTACTGEGEVENS	25
9.1	Kwalificatie onderzoekers	25
9.2	Opdrachtgever	25
9.3	Opdrachtnemer	25
10	LITERATUURLIJST	26

1 INLEIDING

In opdracht van DCL Hendrx B.V. is door Buro Ontwerp & Omgeving een activiteitenplan opgesteld voor een gebied aan de Gosselinkweg te Woold. Aanleiding is de op 12 november 2020 door Buro Ontwerp & Omgeving uitgevoerde quickscan natuurtoets en het daaruit voortvloeiende nader onderzoek. Het nader onderzoek richtte zich op de hazelworm en levendbarende hagedis.

In onderstaande tabel staat een samenvatting van de resultaten van het nader ecologisch onderzoek. Aangegeven is welke soort is aangetroffen, welke artikelen van de Wet natuurbescherming (Wnb) mogelijk worden overtreden en welke vervolgstappen genomen moeten worden.

Soort	Aanwezigheid	Locatie	Wnb-artikel	Vervolgstappen
Hazelworm	Rust- en verblijfplaats van (tenminste) drie exemplaren	Duiker en directe omgeving Droppersweg en greppels Meerdinkweg	3.10 lid 1a en 1b	<ul style="list-style-type: none"> • Activiteitenplan • Ontheffing Wnb
Levendbarende hagedis	Nee	-	-	-

Uit het uitgevoerde ecologische onderzoek blijkt dat de hazelworm voorkomt langs de duiker en greppel ter hoogte van de Droppersweg. Er werden namelijk drie exemplaren vastgesteld waaronder één juveniel exemplaar. Hieruit kan worden geconcludeerd dat delen van het projectgebied onderdeel zijn van het leefgebied van tenminste drie hazelwormen (één vrouwtje, één subadult en één juveniel exemplaar) en dat de locatie dient als rust- en verblijfplaats voor de soort. Langs de Meerdinkweg werd een dode hazelworm aangetroffen (verkeersslachtoffer). Hierdoor moet er vanuit worden gegaan dat de hazelworm ook in de greppels langs de Meerdinkweg voorkomt. De levendbarende hagedis werd op geen van de locaties niet vastgesteld.

Bij werkzaamheden aan de greppel en duiker op de Droppersweg en het creëren van de inritten op de Droppersweg en Meerdinkweg wordt artikel 3.10 lid 1b van de Wnb (mogelijk) overtreden. Dit artikel heeft betrekking op het vernielen van rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm. Om de ontwikkeling mogelijk te maken moet daarom een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Ten behoeve van de ontheffingsaanvraag is onderhavig activiteitenplan opgesteld.

Daarnaast is ook artikel 3.10 lid 1a van de Wnb relevant voor deze soort. Dit artikel heeft betrekking op het doden en vangen van soorten. Er is echter geen ontheffing in het kader van dit artikel noodzakelijk indien mitigerende maatregelen worden getroffen en zorgvuldig wordt gehandeld. Dit is opgenomen in het activiteitenplan.

Voor de geplande ontwikkeling wordt een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd voor het beschadigen en vernielen van rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm (artikel 3.10 lid 1b). Deze ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 01-03-2022 tot 01-03-2027. Dit activiteitenplan dient ter onderbouwing van de mitigerende maatregelen, compenserende maatregelen en de ontheffingsaanvraag.

In het voorliggende rapport worden achtereenvolgens de samenvatting (hoofdstuk 2), het projectgebied (hoofdstuk 3), de methode en onderzoeksresultaten (hoofdstuk 4), de instandhouding (hoofdstuk 5), de maatregelen en planning (hoofdstuk 6), het werkprotocol (hoofdstuk 7), het wettelijk belang en de alternatieven (hoofdstuk 8) en de kwalificaties en contactgegevens (hoofdstuk 9) beschreven.

2 SAMENVATTING

2.1 Locatiegegevens

Adres:	Gosselinkweg, Droppersweg en Meerdinkweg
Gemeente:	Winterswijk
Provincie:	Gelderland
Coördinaten:	51.92877, 6.71540
Kadastraal:	WTW00-E-9932 en WTW00-E-9934

2.2 Soort

Nederlandse naam:	Hazelworm
Wetenschappelijke naam:	<i>Anguis fragilis</i>
Functie plangebied:	Rust- en verblijfplaats (tenminste) drie exemplaren
Periode aanwezig:	Jaarrond
Nader onderzoek door:	Buro Ontwerp & Omgeving
Uitvoeringsjaar:	2021
Vastgesteld:	Conform het aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017)

2.3 Ontheffing hazelworm

Periode ontheffing:	01-03-2022 tot 01-03-2027
Verbodsbepaling:	Artikel 3.10 lid 1b
Aanvraag op grond van:	Artikel 3.10 lid 2a: <i>“in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde”</i>

Motivering: Het voornemen bestaat om drie woonclusters te realiseren met in totaal zestien woningen omwille een tekort aan woningen voor starters en terugkeerders in buurtschap Woold.

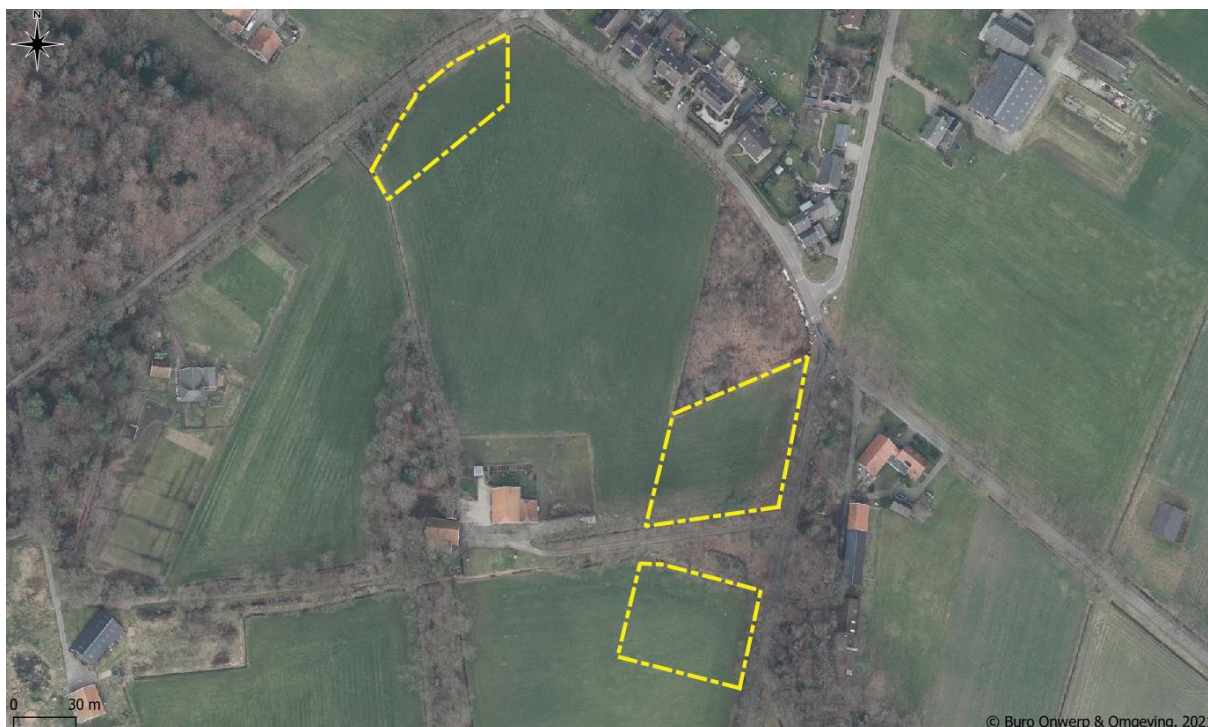
Alternatieven: Per saldo is sprake van een toename van zestien woningen. Binnen het kader van het provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid levert het initiatief een bijdrage aan het bereiken van de doelstelling over het toevoegen van woningen. De nieuw te bouwen woningen worden geplaatst op een intensief beheerd grasland. Indien de woningbouw plaats zou vinden in de kern van Woold of bij de bouw van woningen op een bebost perceel zou er naar alle waarschijnlijkheid sprake zijn van meer schade voor diverse strikt beschermde soorten. Door op het intensief beheerde grasland te bouwen blijft de impact minimaal. Ten gunste van de lokale biodiversiteit is er daarom geen beter alternatief.

Alternatief inrichtingsplan:	Het buurtschap Woold is geordend als een wooncluster dat ingepast is in het landschap. Om de woonkwaliteit van dit wooncluster niet aan te tasten is ervoor gekozen een drietal nieuwe kleine woonclusters te realiseren. Er wordt tegelijkertijd afgezien van een inbreiding in het bestaande buurtschap aangezien er nadelige gevolgen kunnen zijn voor de leef- en woonkwaliteit van de omwonenden en eveneens strikt beschermde soorten zoals de huismus.
Alternatieve werkwijze:	Bij werkzaamheden aan de greppel en duiker op de Droppersweg en het creëren van inritten op de Droppersweg en Meerdinkweg worden mogelijk verblijfplaatsen van hazelwormen aangetast. Dit is niet te voorkomen omdat de woonclusters aangesloten moeten worden op de bestaande wegen. Ook bij aansluitingen via andere locaties kunnen er negatieve effecten optreden. Om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen worden faunapassages gecreëerd langs de toekomstige inritten en de bestaande ontsluiting van de Meerdinkweg. Dit is het meest gunstige alternatief, waarbij de mate van verstoring zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook wordt kruidenrijk grasland ingezaaid en worden takkenrillen en houtopstanden geplaatst ter bevordering van de functionele leefomgeving van de hazelworm.
Alternatieve planning:	De planning is afgestemd op de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperiode van de hazelworm. Het ongeschikt maken van het terrein en het wegvangen en verplaatsen van individuen naar de directe omgeving (buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden in de woonclusters) dient daarop afgestemd te worden. Een alternatieve planning is geen optie omdat de kans op onnodige sterfte daarbij te groot is.
Mitigatie:	Ja, meer informatie in hoofdstuk 5 en 6
Effectief bewezen:	Ontoegankelijk maken toekomstige woonclusters Wegvangen en verplaatsen van exemplaren Aanleg faunapassages en realisatie nieuw leefgebied
Begeleidend ecooloog:	J. Metselaar, Buro Ontwerp & Omgeving
Instandhouding:	Ja, meer informatie in hoofdstuk 5
Onderbouwing:	Zie hoofdstuk 8.

3 PROJECTGEBIED

3.1 Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt aan de Gosselinkweg, direct ten zuiden van de kern van Woold. In het noordwesten grenst het projectgebied aan de Droppersweg en in het zuiden ligt het erf van Meerdinkweg 2. De locatie bestaat merendeels uit intensief beheerd grasland. Ook zijn er enkele houtopstanden, laanbomen en een boerderij met schuren aanwezig, deze blijven echter behouden. Het projectgebied is gelegen in een halfopen landschap dat omringd wordt door graslanden, akkers, houtwallen en bossen. Op de navolgende afbeelding is de begrenzing van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1. Ligging woonclusters (gele kaders).

3.2 Geplande werkzaamheden

Het plan voorziet in de bouw van drie woonclusters met in totaal zestien woningen. Deze worden geplaatst op het deel dat nu bestaat uit intensief beheerd grasland. De toekomstige woonclusters worden aangesloten op bestaande wegen. De omliggende houtopstanden (hakhoutbosjes) blijven bestaan. Op diverse plekken worden de houtopstanden uitgebreid met inheemse beplanting en een deel van het intensief beheerde grasland wordt omgevormd naar een kruidenrijk grasland.

4 METHODE EN ONDERZOEKSRISULTATEN

4.1 Methode

Het nader onderzoek werd uitgevoerd conform de aanwezigheidsprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). Dit houdt in dat vier veldbezoeken werden uitgevoerd in de periode juni t/m september ten tijde van geschikte weersomstandigheden, waarbij er minimaal één maand tussen het eerste en laatste veldbezoek moet zitten. Ten behoeve van het onderzoek werden één maand voorafgaand aan de inventarisaties een aantal opwarmplaten (tapijttegels) neergelegd ter gewinning. Hiervoor werden zes tapijttegels geplaatst op 13 april 2021 langs de duiker en greppel aan de Droppersweg. Tijdens de daaropvolgende veldbezoeken werden de tapijttegels en de directe omgeving gecontroleerd op aanwezigheid. Voor de volledigheid is ook besloten het onderzoek uit te breiden naar de toekomstige ontsluitingen op de Meerdinkweg. Hier is onderzoek gedaan met vijf extra tapijttegels.

Tabel I. Gegevens van het onderzoek naar de hazelworm op de Droppersweg.

Datum	Tijd	Temp. (°C)	Wind (Bft.)	Weer	Waarnemer(s)
07-06-2021	10:45 – 11:15	18	N2	Bewolking 70% en geregeld zonnig	J. Metselaar
22-06-2021	10:25 – 10:55	15,5	N2	Bewolking 100% en geen zon	J. Metselaar
09-07-2021	09:00 – 09:30	18	W1	Bewolking 50% en zonnig	J. Metselaar
13-08-2021	08:30 – 09:30	19	NO1	Bewolking 90% en zo nu en dan zon	J. Metselaar
24-08-2021	09:35 – 10:15	15 – 17	NO2	Bewolking 0% en zonnig	J. Metselaar

Tabel II. Gegevens van het onderzoek naar de hazelworm op de Meerdinkweg.

Datum	Tijd	Temp. (°C)	Wind (Bft.)	Weer	Waarnemer(s)
24-08-2021	09:35 – 10:15	15 – 17	NO2	Bewolking 0% en zonnig	J. Metselaar
03-09-2021	10:00 – 10:30	17	NO2	Bewolking 0% en zonnig	J. Metselaar
13-09-2021	09:00 – 09:30	15	N1	Bewolking 30% en zonnig	J. Metselaar
23-09-2021	11:00 – 11:30	18	W4	Bewolking 80% en zo nu en dan zon, kort voor 11:00 nog zonnig.	J. Metselaar
26-09-2021	10:55 – 11:25	18	Z2	Bewolking 30% en zonnig	J. Metselaar
30-09-2021	10:15 – 10:45	12	ZW3	Bewolking 20% en zonnig	J. Metselaar

4.2 Onderzoekresultaten

Het nader onderzoek naar de hazelworm is uitgevoerd onder gunstige waarnemingsomstandigheden. Op de Droppersweg ging het om vijf inventarisaties in de periode juni t/m augustus en op de Meerdinkweg ging het om zes inventarisaties in de periode augustus t/m september. Tijdens het onderzoek werden drie exemplaren aangetroffen onder verschillende tapijttegels langs de Droppersweg. Het eerste exemplaar betrof een onvolwassen dier (subadult) dat op 7 juni werd waargenomen. De tweede waarneming betrof die van een vrouwelijk exemplaar dat op 13 augustus werd waargenomen. De derde waarneming betrof een juveniel exemplaar dat op 24 augustus werd waargenomen. Op 24 augustus werd ook een dood exemplaar (verkeersslachtoffer) aangetroffen op een deel van de Meerdinkweg vlak langs het noordelijke wooncluster. Hierdoor kan geconcludeerd worden dat de greppels en duiker langs de Droppersweg en greppels langs de Meerdinkweg functioneren als vaste rust- of verblijfplaats voor de soort.

5 INSTANDHOUDING

5.1 Staat van instandhouding

De hazelworm is een vrij zeldzame soort waarvan de verspreiding in Nederland vooral samenvalt met de ligging van de zand- en lössgronden. De Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en Zuid-Limburg vormen hierin de kern van het verspreidingsgebied (Delft *et al.*, 2007). De soort komt vooral voor in loof- en gemengde bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen, spoor- en wegbermen, kalkgraslanden, vestingwerken, steenhopen, ruderaal plaatsen en tuinen. Intensieve landbouwgebieden, dorpen en steden zijn echter niet geschikt als leefgebied (RAVON, 2021). In de Achterhoek worden de meeste exemplaren aangetroffen in de omgeving van Winterswijk en op de stuwwal van Montferland (Spitzen-van der Sluijs & Creemers, 2009).

Sinds de start van het Netwerk Ecologische Monitoring in 1994 laat de landelijke populatietrend van de hazelworm een matige toename zien. In de huidige situatie worden de criteria populatieomvang, verspreidingsgebied, kwaliteit van het leefgebied en toekomstperspectief beoordeeld als 'gunstig'. Dit geldt zowel voor de landelijke situatie als de situatie in provincie Gelderland. Hierdoor wordt ook de staat van instandhouding beoordeeld als 'gunstig'. Overigens wordt opgemerkt dat in Gelderland circa 47% van de landelijke populatie aanwezig is (Norren *et al.*, 2019). Gezien de soort in de omgeving van Winterswijk verspreid voorkomt lijkt ook de lokale staat van instandhouding gunstig te zijn.

Door het nemen van mitigerende maatregelen langs de duiker en toekomstige inritten van de woonclusters worden negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen en komt de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar. In de toekomstige situatie worden zowel takkenrillen, hagen als nieuwe houtopstanden gerealiseerd om het leefgebied van de soort te verbeteren. Daarnaast wordt een deel van het intensieve grasland omgezet naar een kruidenrijk grasland. Door het nemen van mitigerende maatregelen en het leefgebied te verbeteren komt de (lokale) gunstige staat van instandhouding van de hazelworm niet in het geding. Daarnaast worden faunapassages aangebracht op de inritten naar de woonclusters en de bestaande ontsluiting van de Meerdinkweg om het risico op verkeerssterfte te beperken.

In de omgeving van het projectgebied is voldoende geschikt leefgebied aanwezig. Houtopstanden, greppels en bospercelen langs de Gosselinkweg, Droppersweg en Meerdinkweg vormen een geschikt leefgebied. Naast het aanbieden van takkenrillen, hagen, een grondwallepje, houtopstanden en een kruidenrijk grasland is het voor de soort dus ook mogelijk om naar andere gebieden in de omgeving uit te wijken.

5.2 Effecten

De hazelworm is een nationaal beschermde soort en valt daarmee onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor is het verboden om de soort opzettelijk te doden of vangen (artikel 3.10 lid 1a Wnb) en is het verboden de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen (artikel 3.10 lid 1b Wnb).

Overtreding van artikel 3.10 lid 1a moet worden voorkomen door op zorgvuldige wijze te handelen en de werkzaamheden uit te voeren in de daarvoor geschikte periodes.

Omdat de duiker, greppel en de toekomstige inritten naar woonclusters behoren tot het leefgebied van de hazelworm en er mogelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn op deze locaties zal de ontwikkeling leiden tot overtreding van artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming.

Voor de hazelworm is geen kennisdocument beschikbaar. De planning van de werkzaamheden zijn daarom afgestemd op het soortenprotocol van STOWA (2009) en het document 'Staat van instandhouding Gelderland, Factsheets voor 24 soorten' (Norren *et al.*, 2019). Er moet rekening worden gehouden met de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperiode. Voor het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen wordt in grote lijnen de werkwijze uit het kennisdocument van de levenbarende hagedis gehanteerd (BIJ12, 2017). De maatregelen die in dit rapport zijn opgenomen zijn daarom voldoende effectief bewezen. Hierdoor worden er geen negatieve effecten verwacht op de lokale populatie en wordt een gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

5.3 Maatregelen

Er worden diverse maatregelen genomen in het kader van de zorgplicht en het waarborgen van de staat van instandhouding. De eerste stap die genomen moet worden is het afrasteren van de toekomstige woonclusters en het maaien van het grasland. Het afrasteren kan worden gedaan door het plaatsen van schermen van stevig gronddoek, waardoor het leefgebied ontoegankelijk wordt gemaakt. Het maaien vindt plaats om de bouwlocaties ongeschikt te houden als leefgebied.

De planning is afgestemd op de aanwezigheid van de hazelworm. De soort is 's winters het meest kwetsbaar als ze ondergronds in winterrust zijn. Mannetjes overwinteren doorgaans tussen 1 oktober en 15 maart. Vrouwtjes en subadulten overwinteren tussen 1 oktober en uiterlijk 30 april. Werkzaamheden kunnen daarom niet plaatsvinden in de winterrustperiode, tussen 1 oktober en 30 april. Het maaien van het grasland kan daarentegen jaarrond plaatsvinden. In een zone van 5 meter vanaf de greppel moet de maaibalk in de periode van 15 maart t/m 15 oktober echter op minimaal 10 cm boven het maaiveld worden afgesteld aangezien hazelwormen actief kunnen zijn. De hazelworm komt namelijk voor langs de randen van de greppel maar niet verderop in het intensieve grasland. Daarnaast zijn hazelwormen ook kwetsbaar in de voortplantingsperiode van 1 mei tot uiterlijk 15 juni. Het afrasteren van de woonclusters en ontsluitingen kan daarom alleen worden uitgevoerd buiten de winterrust- en voortplantingsperiode. De controle op aanwezigheid en het wegvangen en verplaatsen van individuen naar de directe omgeving (buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden) vindt daarom plaats tussen 15 juni en 30 september, na ontheffingsverlening. Zodra de clusters natuurvrij zijn verklaard kunnen de werkzaamheden beginnen.

Om te voorkomen dat er verkeerssterfte optreedt moeten er faunapassages worden gerealiseerd op de inritten van de toekomstige woonclusters waar sprake is van autoverkeer. Daarnaast wordt ook een faunapassage gerealiseerd op de ontsluiting van de Meerdinkweg omdat hier een toename is van verkeersbewegingen. Ten slotte wordt een nieuw leefgebied gerealiseerd door het aanplanten van hagen en houtopstanden, het plaatsen van takkenrillen en het inzaaien van een kruidenrijk grasland met een grondwallepje. Op deze manier raakt het leefgebied van de hazelworm niet versnipperd en kunnen ze veilig door het landschap navigeren.

6 MAATREGELEN EN PLANNING

6.1 Uitvoering van de werkzaamheden

Voor de hazelworm is geen kennisdocument beschikbaar. De planning van de werkzaamheden zijn daarom afgestemd op het soortenprotocol van STOWA (2009) en het document 'Staat van instandhouding Gelderland, Factsheets voor 24 soorten' (Norren *et al.*, 2019). Er moet rekening worden gehouden met de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperiode. Voor het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen wordt in grote lijnen de werkwijze uit het kennisdocument van de levenbarende hagedis gehanteerd aangezien beide soorten een vergelijkbaar voorkomen hebben (BIJ12, 2017).

Tabel III. Periodes waarin hazelwormen kwetsbaar zijn (rood).

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Winterrustperiode (mannetjes)	■	■	■							■	■	■
Winterrustperiode (vrouwtjes en subadulten)	■	■	■	■						■	■	■
Voortplantingsperiode					■	■						

Tabel IV. Werkzaamheden mogen zonder beperkingen worden uitgevoerd (groen), werkzaamheden mogen worden uitgevoerd mits er mitigerende maatregelen worden getroffen (oranje) en werkzaamheden mogen niet worden uitgevoerd (rood). Deze kleurcodes gelden tot het moment dat het gebied natuurvrij is verklaard (zie paragraaf 6.5).

	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Maaien	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Graafwerkzaamheden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

De ecologische maatregelen worden in de onderstaande volgorde uitgevoerd:

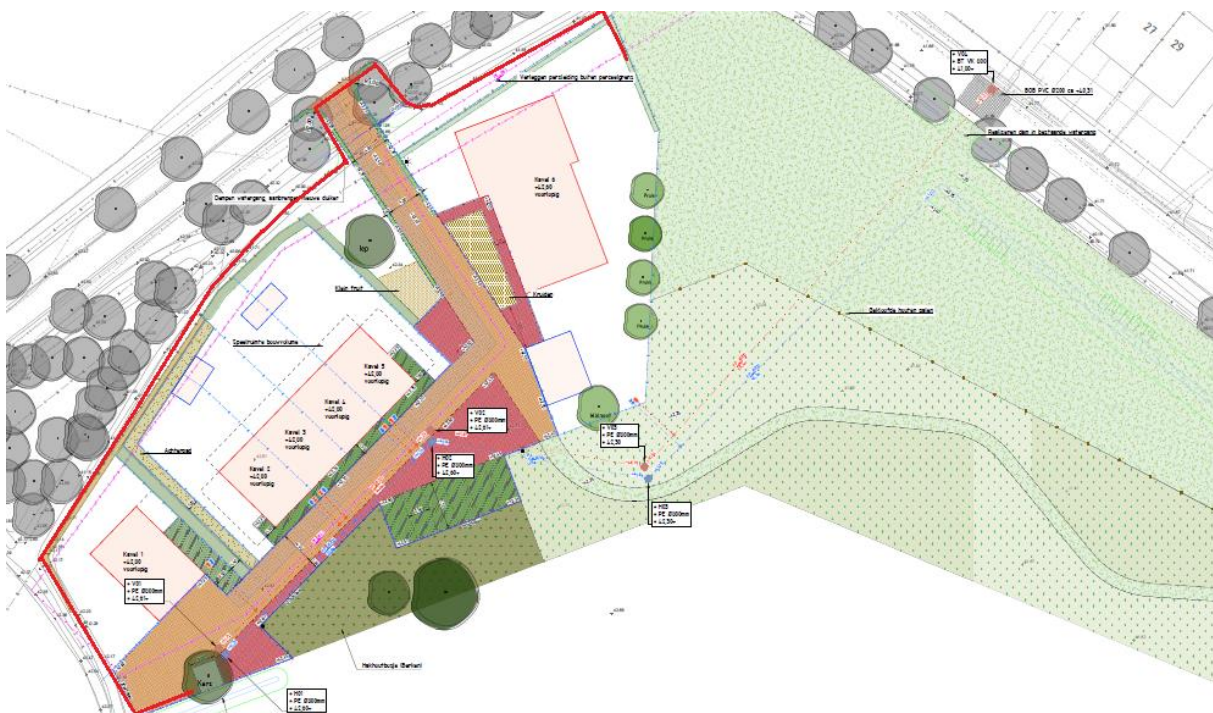
- Maaien projectgebied;
- Ontoegankelijk maken bouwlocatie (na ontheffingsverlening);
- Wegvangen en verplaatsen van exemplaren (na ontheffingsverlening);
- Start bouwwerkzaamheden (na natuurvrij verklaring);
- Realiseren nieuw leefgebied.

6.2 Maaien projectgebied

De eerste stap die genomen moet worden is het maaien van het grasland. Op deze manier wordt het leefgebied ongeschikt gemaakt. In de periode 15 oktober tot 15 maart kan dit zonder beperkingen plaatsvinden aangezien de hazelworm zich dan onder de grond en in winterrust bevindt. In de periode van 15 maart t/m 15 oktober mag in een zone van 5 meter vanaf de greppels alleen worden gemaaid als de maaibalk op minimaal 10 cm hoogte kan worden ingesteld. Het maaien gebeurt dan bij voorkeur tijdens koud en bij bewolkt weer.

6.3 Ontoegankelijk maken bouwlocatie

De tweede stap die genomen moet worden is het ontoegankelijk maken van de bouwlocaties (zie figuur 2, 3 en 4). Dit kan worden gedaan door het plaatsen van schermen van gronddoek van 50 centimeter hoog. Hiervan moet 5 à 10 cm worden ingegraven zodat de soort er niet onderdoor kan komen. Op de uiteinden gaat het gronddoek 5 meter het intensieve grasland in zodat verzekerd wordt dat hazelwormen van buitenaf de bouwlocatie niet meer kunnen bereiken. Hierbij wordt aangenomen dat de hazelworm niet verder dan 5 meter het intensieve grasland zal betreden aangezien dit geen geschikt leefgebied is. De voorzieningen moeten regelmatig worden gecontroleerd op de aanwezigheid van kieren. Het ontoegankelijk maken van de bouwlocatie dient plaats te vinden in de periode 15 juni tot 30 september indien dit machinaal gebeurt¹. Dit is de periode buiten de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperiode. Deze maatregelen vinden plaats in het kader van de zorgplicht en het waarborgen van de staat van instandhouding. Indien het ontoegankelijk maken van de woonclusters handmatig gebeurt kan niet worden gesproken van graafwerkzaamheden. In dat geval hoeft voor deze activiteit niet gewacht te worden tot de ontheffing is verleend en kan dit ook eerder dan 15 juni plaatsvinden.

Figuur 2. Geplande afrastering met gronddoek langs de greppel en duiker aan de Droppersweg (rode lijn).

¹ Nadat de ontheffing is verleend

Figuur 3. Geplande afrastering langs de greppel, houtopstanden en inrit van het noordelijke cluster aan de Meerdinkweg (rode lijnen). Niet het hele wooncluster hoeft afgerasterd te worden aangezien een deel hiervan intensief grasland is (westzijde) en een deel hiervan wordt omgevormd tot houtopstand, hier vinden geen bouwactiviteiten plaats (oostzijde).

Figuur 4. Geplande afrastering langs de inrit, greppel en bestaande houtopstanden van het zuidelijke cluster aan de Meerdinkweg (rode lijn). Niet het hele wooncluster hoeft afgerasterd te worden aangezien een deel hiervan intensief grasland is (zuid- en westzijde), hier vinden geen bouwactiviteiten plaats.

6.4 Wegvangen en verplaatsen van exemplaren

Om te voorkomen dat hazelwormen worden gedood moeten eventueel nog aanwezige exemplaren worden weggevangen. In de afgerasterde terreindelen worden daarom opnieuw tapijttegels geplaatst, één per circa 10 meter. Indien hier nog exemplaren worden aangetroffen moeten deze worden verplaatst naar veilige, dichtbij gelegen plekken buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De controlerondes worden daarom alleen uitgevoerd in de actieve periode van de hazelworm. Dit vindt op dezelfde manier plaats als tijdens het nader onderzoek naar de hazelworm:

- Minimaal één maand voorafgaand aan de inventarisaties worden in de buurt van de ontsluitingen opnieuw tapijttegels neergelegd ter gewenning;
- Vier veldbezoeken worden uitgevoerd in de periode 15 juni t/m 30 september (na ontheffingsverlening);
- Er moet minimaal één maand tussen het eerste en laatste veldbezoek zitten;
- De controlerondes en eventuele verplaatsingen worden gedaan onder gunstige weersomstandigheden.
- Er wordt doorgedaan tot er geen hazelwormen meer worden aangetroffen, na aantreffen verlengen met vijf dagen.

Bij gunstige weersomstandigheden kunnen hazelwormen zichzelf weer snel in veiligheid brengen na het uitzetten. Aangezien het projectgebied ontoegankelijk is gemaakt met gronddoek kunnen hazelwormen vervolgens niet meer terugkeren naar de bouwlocatie. Het verplaatsen van eventueel nog aanwezige hazelwormen vindt plaats in het kader van de zorgplicht en het waarborgen van de staat van instandhouding.

6.5 Start bouwwerkzaamheden

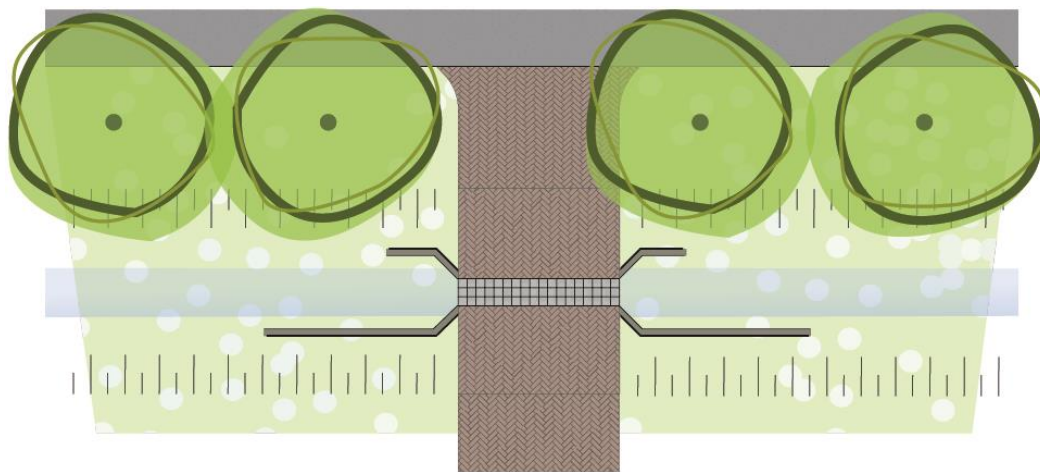
De bouwwerkzaamheden kunnen beginnen als er na de vierde controleronde geen hazelwormen meer worden aangetroffen. Als er tijdens het vierde bezoek nog steeds hazelwormen worden aangetroffen dient er nog een vijfde controle plaats te vinden, net zo lang tot er niets meer wordt aangetroffen. Als er niets meer aanwezig is tijdens het vierde bezoek kunnen de clusters natuurvrij worden verklaard en mogen de werkzaamheden beginnen. Houdt er rekening mee dat de schermen tijdens de actieve periode moeten blijven staan om verkeerssterfte te voorkomen. Daarnaast moet in de toekomstige situatie ook rekening worden gehouden met de plaatsing van faunapassages en geleidingsmateriaal op inritten naar de woonclusters op de Droppersweg en Meerdinkweg. Door de toename van verkeersbewegingen op de bestaande ontsluiting op de Meerdinkweg is een faunapassage hier ook noodzakelijk (figuur 5, 6 en 7).

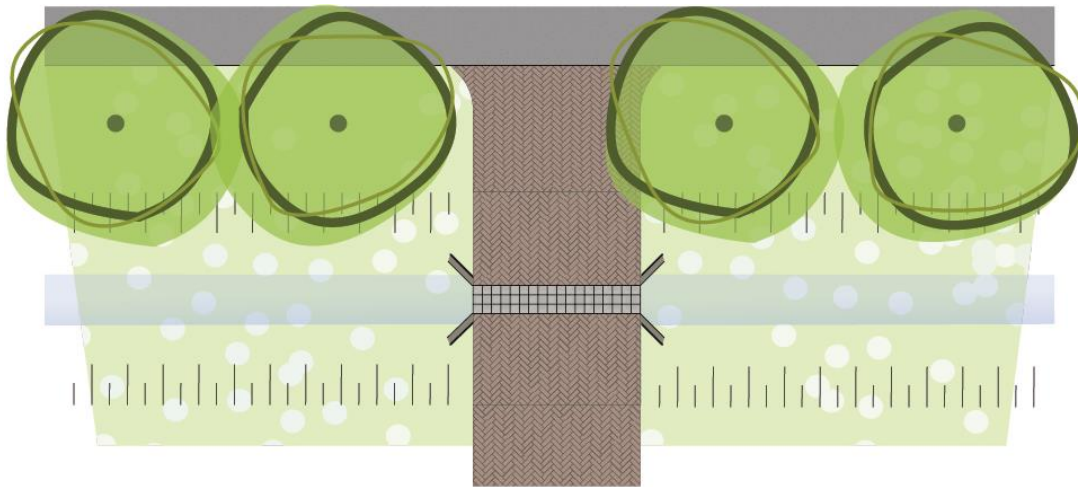
Figuur 5. Faunapassages in de toekomstige situatie (blauwe lijnen). De faunapassages met bijgevoegde letters A en B worden voorzien van een geleidingsscherm. De faunapassages met bijgevoegde letters C en D hoeven niet worden van een geleidingsscherm.

De faunapassages worden geplaatst om te voorkomen dat de hazelworm gedwongen wordt de weg over te steken of de verharding gebruikt om zich op te warmen. Geleidingsschermen zijn noodzakelijk op de duiker langs de Droppersweg (A) en langs de bestaande ontsluiting op de Meerdinkweg (B). De lange zijde van het geleidingsscherm is circa 5 meter en de korte zijde van het geleidingsscherm is 0,5 à 1 meter. Bij de inritten (C en D) naar de woonclusters op de Meerdinkweg is een geleidingsscherm niet nodig aangezien de oortjes aan weerszijden van de passage voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen. De greppel is hier namelijk erg ondiep.

Figuur 6. Schetstekening voor de duiker op de Droppersweg (A) en de ontsluiting van de Meerdinkweg (B). Bij de Droppersweg zijn de geleidingsschermen aan de korte zijde (0,5 à 1 meter) gelegen aan de kant van de bestaande weg en met de lange zijde

(ca. 5 meter) aan de kant van het toekomstige wooncluster. Bij de bestaande ontsluiting op de Meerdinkweg bevindt de lange zijde zich aan de kant van de Meerdinkweg en de korte zijde aan de kant van het wooncluster.

Figuur 7. Schetstekening van de faunapassage op de inritten naar de woonclusters op de Meerdinkweg. Bij deze faunapassages volstaan de oortjes aan weerszijden van de tunnel en zijn geleidingsschermen niet noodzakelijk aangezien hier alleen sprake is van een ondiepe greppel.

6.6 Realiseren nieuw leefgebied

In het ontwerp voor het gebied is rekening gehouden met voorzieningen die het leefgebied van de hazelworm en de biodiversiteit in het algemeen bevorderen. Zo worden er hagen, berkenbosjes en bosplantsoenen aangeplant, worden takkenrillen geplaatst en wordt een kruidenrijk grasland ingezaaid met een grondwallepje. Door het uitbreiden van het functioneel leefgebied wordt de staat van instandhouding gewaarborgd. Naar verwachting worden de eerste takkenrillen in januari 2022 geplaatst.

Droppersweg

Langs de Droppersweg worden de takkenrillen en hagen geplaatst ter hoogte van een bestaande houtopstand. Op deze manier zal de overgang van de houtopstand naar het wooncluster worden verzacht. De takkenrillen kunnen worden gebruikt om dekking te zoeken. Daarnaast worden op diverse locaties hagen aangebracht. Ten oosten van het wooncluster wordt een kruidenrijk grasland ingezaaid waar thans sprake is van een intensief beheerd grasland. In het kruidenrijke grasland wordt ook een grondwallepje aangelegd waardoor er een gedeelte is dat schraal blijft en daardoor gebruikt kan worden door de hazelworm om zich om te warmen (figuur 8).

Figuur 8. Schetsontwerp voor het wooncluster langs de Droppersweg. Op deze schets zijn ook het kruidenrijke grasland (lichtgroen), de takkenrillen (donkerbruin) en hagen (donkergroen) aangegeven. Het grondwallepje zal in het kruidenrijke grasland worden aangebracht.

Noordelijk wooncluster Meerdinkweg

Op het noordelijke wooncluster aan de Meerdinkweg worden onder meer takkenrillen geplaatst en hagen en houtopstanden aangeplant. Dit sluit goed aan op de bestaande houtopstanden aan de noordkant van dit cluster en het hakhoutbosje aan de zuidkant. In het nieuwe houtopstand is ook plaats voor een aarden wal waar de hazelworm dekking kan zoeken. Daarnaast loopt een deel van het eerder genoemde kruidenrijke grasland langs de westelijke rand van dit cluster (figuur 9).

Figuur 9. Schetsontwerp voor het noordelijke wooncluster langs de Meerdinkweg. Op deze schets zijn ook de takkenrillen (donkerbruin), hagen (donkergroen) en houtopstanden (groen) aangegeven en is een deel van het kruidenrijke grasland (lichtgroen) zichtbaar.

Zuidelijk wooncluster Meerdinkweg

Op het zuidelijke wooncluster aan de Meerdinkweg worden eveneens takkenrillen geplaatst en worden houtopstanden gerealiseerd. Dit sluit goed aan op het bestaande hakhoutbosje tussen dit wooncluster en de ontsluiting van Meerdinkweg 2 (figuur 10).

Figuur 10. Schetsontwerp voor het zuidelijke wooncluster langs de Meerdinkweg. Op deze schets zijn ook de takkenrillen (donkerbruin) en nieuwe houtopstanden (groen) aangegeven.

6.7 Logboek

Van alle werkzaamheden wordt een ecologisch logboek bijgehouden dat (digitaal) op de projectlocatie aanwezig is. Het is belangrijk dat alle mitigerende en compenserende maatregelen goed gedocumenteerd worden door de betrokken partijen. Dit houdt in dat alle werkzaamheden duidelijk in beeld moeten worden gebracht, maar ook de datum waarop deze worden uitgevoerd. Daarnaast moet hier ook in komen te staan wanneer de controlerondes en eventuele verplaatsingen worden uitgevoerd en wanneer de bouwlocatie natuurvrij is verklaard.

6.8 Planning

De planning van de maatregelen die in dit hoofdstuk aan bod zijn gekomen staat in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel V. Planning van de maatregelen en werkzaamheden. Werkzaamheden in groene periodes kunnen zonder beperkingen worden uitgevoerd, werkzaamheden in oranje periodes kunnen worden uitgevoerd mits aan voorschriften uit dit activiteitenplan wordt voldaan en in rode periodes kunnen de werkzaamheden niet plaatsvinden.

	2022											
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Doorlooptijd ontheffingsaanvraag												
Maaien projectgebied	Green	Green	Green	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	Green	Green
Ontoegankelijk maken bouwlocatie ***	Red	Red	Red	Red	Red	Red	*	Orange	Orange	Orange	Red	Red
Wegvangen exemplaren	Red	Red	Red	Red	Red	Red	*	Orange	Orange	Orange	Red	Red
Start werkzaamheden									**	Grey	Grey	Grey

* Vanaf 15 juni en indien de ontheffing is verleend

** Vanaf 15 augustus (indien afwezigheid hazelwormen is vastgesteld)

*** Indien dit machinaal gebeurt. Als het grondboek handmatig wordt aangebracht is voor deze handeling geen ontheffing noodzakelijk en kan dit jaarrond plaatsvinden.

7 WERKPROTOCOL

≥ 1 januari 2022

- Ontheffingsaanvraag indienen.
- Maaien in de periode 15 oktober tot 15 maart: Geen aanvullende maatregelen.
- Maaien in de periode 15 maart tot 15 oktober: In een zone van 5 meter vanaf de greppels alleen toegestaan als de maaibalk op minimaal 10 cm hoogte kan worden ingesteld. Maaien bij voorkeur tijdens koud en bewolkt weer.

≥ 1 mei 2022

- Plaatsen tapijttegels ter gewenning.

≥ 15 juni 2022 (na ontheffingsverlening)

- Ontoegankelijk maken van het plangebied d.m.v. afrastering met gronddoek. Als dit handmatig gebeurt kan het gronddoek al eerder worden aangebracht.
- Vier controlerondes van de tapijttegels. Er moet minimaal één maand tussen het eerste en laatste veldbezoek zitten.
- Bij aanwezigheid hazelwormen verplaatsen naar nabijgelegen locaties, op veilige plekken buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Natuurvrij verklaring als er na vier controles geen hazelwormen meer aanwezig zijn.
- Bij aantreffen hazelwormen verlengen met 5 dagen.

≥ 15 augustus 2022 (na natuurvrij verklaring)

- Start werkzaamheden.
- Aanleggen faunapassage en geleiding.
- Nieuw leefgebied realiseren.

Van alle werkzaamheden en maatregelen wordt een logboek bijgehouden. Hierin komt te staan welke maatregelen er zijn genomen, wanneer deze genomen zijn en wie er bij betrokken zijn geweest. Ook als er bepaalde soorten worden aangetroffen tijdens de werkzaamheden moet dit in het logboek worden vermeld

8 WETTELIJK BELANG EN ALTERNATIEVENAFWEGING

8.1 Wettelijk belang

Het voornemen bestaat om drie woonclusters te realiseren met in totaal zestien woningen omwille een tekort aan woningen voor starters en terugkeerders in buurtschap Woold. Het initiatief levert een waardevolle bijdrage aan het toevoegen van ééngezinswoningen in de koopsector en eveneens van grondgebonden woningen voor senioren. Met dit woningprogramma wordt woonruimte gecreëerd die aantrekkelijk is voor starters, zoals de rijwoningen in de koopsector, en voor jong volwassenen, stellen, gezinnen en senioren.

Op basis van recente gegevens uit het Achterhoeks Woonwensen en Leefbaarheidsonderzoek 2017 (AWLO) naar de leefbaarheid in de regio blijkt dat er een actuele vraag is naar meer woningen. Uit onderzoek van Companen uit 2019 blijkt eveneens dat er in de regio Achterhoek nog steeds behoefte is aan nieuwe woningen. Door het woningtekort stagneert de doorstroming. De vrijstaande en twee-aaneengebouwde woningen zullen voornamelijk doorstromers als doelgroep aantrekken. De overige woningen zullen zowel starters, senioren als doorstromers aantrekken. Geconcludeerd wordt dat met het initiatief wordt voorzien in een actuele behoefte aan woningen.

Met betrekking tot de bouw van de woningen wordt de ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd in het kader van artikel 3.10 lid 2a: *“in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde”*.

8.2 Alternatievenafweging

Per saldo is sprake van een toename van zestien woningen. Binnen het kader van het provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid levert het initiatief een bijdrage aan het bereiken van de doelstelling over het toevoegen van woningen. De nieuw te bouwen woningen worden geplaatst op een intensief beheerd grasland. Indien de woningbouw plaats zou vinden in de kern van Woold of bij de bouw van woningen op een bebost perceel zou er naar alle waarschijnlijkheid sprake zijn van meer schade voor diverse strikt beschermde soorten. Door op het intensief beheerde grasland te bouwen blijft de impact minimaal. Ten gunste van de lokale biodiversiteit is er daarom geen beter alternatief.

Het buurtschap Woold is geordend als een wooncluster dat ingepast is in het landschap. Om de woonkwaliteit van dit wooncluster niet aan te tasten is ervoor gekozen een drietal nieuwe kleine woonclusters te realiseren. Er wordt tegelijkertijd afgezien van een inbreiding in het bestaande buurtschap aangezien er nadelige gevolgen kunnen zijn voor de leef- en woonkwaliteit van de omwonenden en eveneens strikt beschermde soorten zoals de huismus.

Bij werkzaamheden aan de greppel en duiker op de Droppersweg en het creëren van de toekomstige inritten naar de woonclusters worden mogelijk verblijfplaatsen van hazelwormen aangetast. Dit is niet te voorkomen omdat de woonclusters moeten worden aangesloten op de bestaande wegen. Op de inritten naar de woonclusters en de bestaande ontsluiting op de Meerdinkweg worden daarom faunapassages gecreëerd. Op twee van de vier locaties zijn ook geleidingsschermen noodzakelijk. Dit is het meest gunstige alternatief, waarbij de mate van verstoring zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook worden takkenrillen geplaatst, worden houtopstanden en hagen aangeplant en wordt een kruidenrijk grasland ingezaaid ter bevordering van de functionele leefomgeving van de hazelworm. Op deze manier wordt een gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

De planning is afgestemd op de kwetsbare winterrust- en voortplantingsperiode van de hazelworm. Het ongeschikt maken van het terrein en het wegvangen en verplaatsen van individuen naar de directe omgeving (buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden in de woonclusters) dient daarop afgestemd te worden. Een alternatieve planning is geen optie omdat de kans op onnodige sterfte daarbij te groot is.

9 KWALIFICATIE EN CONTACTGEGEVENS

9.1 Kwalificatie onderzoekers

Buro Ontwerp & Omgeving is betrokken als ecologisch adviseur van dit project. De heer J. Metselaar is betrokken als projectleider bij dit project. Zie het onderstaande overzicht.

Aanhef	Naam	Deskundigheid
Dhr.	J. Metselaar	Ecoloog, afgestudeerd in Diermanagement op Hogeschool VHL in Leeuwarden

9.2 Opdrachtgever

Bedrijf: DCL Hendrx B.V.
Contactpersoon: Dirk Hendriksma
Adres: Harkelsweg 10
Telefoonnummer: 06 48760214
Postcode en plaats: 7108 BS Winterswijk
E-mail: dirkhendriksma@hotmail.com

9.3 Opdrachtnemer

Bedrijf (opdrachtnemer): Buro Ontwerp & Omgeving
Ecoloog: Jur Metselaar
Telefoonnummer: 06 30927432
E-mail: j.metselaar@ontwerpenomgeving.nl

10 LITERATUURLIJST

- BIJ12 (2017). *Kennisdocument Levendbarende hagedis, Zootoca vivipara, versie 1.0, juli 2017*. Utrecht, Nederland: BIJ12
- Delft, J.J.C.W. van, Creemers, R.C.M. & Spitzen-van der Sluijs, A. (2007). *Basisrapport Rode Lijsten Amfibieën en Reptielen volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. Nijmegen, Nederland: RAVON.
- Netwerk Groene Bureaus [NGB] (2017). *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017)*. Odijk, Nederland: Netwerk Groene Bureaus.
- Norren, E. van, Adrichem, M. van, Bekker, D., Bos, G., Bosman, W., Creemers, R.C.M., Dijkstra, V., Limpens, H. & Smit, J. (2019). *Staat van instandhouding Gelderland, Factsheets voor 24 soorten. Rapport 2019.09*. Nijmegen, Nederland: Zoogdiervereniging.
- RAVON (2021). *Hazelworm, Anguis fragilis*. Geraadpleegd op 29 november 2021 via <https://ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/hazelworm>
- Spitzen-van der Sluijs, A. & Creemers, R.C.M. (2009). *Hazelworm, Anguis fragilis*. In: *Nederlandse Fauna* 9: 248-256
- Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer [STOWA] (2009). *Hazelworm, Anguis fragilis*. Amersfoort, Nederland: STOWA.

